



Jašek, 2015, Urban Zorko

kritika

Anže Okorn

## »Zašvasan«

*Déjà vu.* Posnetki jutranje Ljubljane v megli: obvezni začetek ali najavna špica prenekaterega slovenskega filma ali televizijske serije. »Prestolnica je navsezgodaj tako seksi – kot kapitalizem,« bi zapisal filmski kritik. Prazne ulice, prazen park pred parlamentom ter prazno parkirišče so kot vizualni odmev Privškove oziroma Velkavrhove »Nad mestom se dani«. Namesto Ditkinega glasu v *offu* radijski poročevalec: »V mesto prihaja evropski komisar za gospodarstvo Dick van Voick. Popoldne ga čaka izredni seminar z nadarjenimi študenti, od katerih bo izbral enega, ki bo z njim odpotoval v ...« – JAŠEK; v novico o visokem političnem obisku zareže naslov filma, ki mu kot nadaljevanje radijskega programa sledi reklamni oglas: »Eurodil, vse za vas!«

Skupaj s podiplomskim študentom Miho se zbudimo v kanalizacijskem jašku na parkirišču fiktivnega supermarketa Eurodil. Z besedami Ali Enovega komada *Takšnega dneva pa še ne*: »Ne sprašuj zakaj in niti zakva!« Do por približani obraz igralca Anžeta Zevnika; zmeda, izgubljenost, panika. Pogled

v nebo skozi reže pokrova jaška spominja na logo Dharma Initiative, raziskovalnega projekta iz misteriozne serije **Skrivnostni otok** (*Lost*, 2004–2010). Ujet v vlažno luknjo, skupaj s kuščarjem in žabo, tipa po luži, da bi našel prenosni telefon. Moker je ta seveda neuporaben.

Oh, šit! Srčni utrip rekreativnega tekača (Rok Kunaver), povišan do tiste stopnje, ko kuri največ telesnih maščob, je pomembnejši od Mihove nadaljnje usode. Vprašanje, če »smuča ali boarda«, pa pomembnejše kot klic policije, ki bi Mihi lahko prišla na pomoč. Slednji se znajde na ravni računalniške tablice ali pametnega telefona, je le še aplikacija bolj ali manj banalnih problemov naključnih mimoidočih.

Neki zaklošarjeni umetnik (Ivo Barišič) ga na primer obsodi kraje dobre ideje; sam se je baje zapiranja v jašek domislil že osemindesetega! »Danes gre svet v nič, a ne veš tega?« Ne, Miha ne ve, o čem govori gospod brezdomec,



ki ne prenese vikanja in katerega grožnje ni mogoče ločiti od poljuba. Počasi sesuva Mihovo filozofijo oziroma nekakšno manfro iz motivacijskega seminarja: »Pot je moja volja in jo poznam.«

Brezdomni Viktor ve, da Mihova pot ne vodi med zvezde, ampak v drek, očitno je bral Alfreda Jarryja. »Izolacija v kanalu je simbol ontološke krize Zahoda sveta [...] Slika krča sodobnega človeka,« ujetega v vse absurde »filozofije prebavnega trakta.« Edina razlika med Viktorjem in Mihom je ta, da tastarega takrat, ko je nastopal v kanalu, niso »zašvasali« zaradi evropskih varnostnih protokolov.

**Jašek** (2015) scenarista in režiserja Urbana Zorka, ki je nastal v koprodukciji Smehomata in RTV Slovenija, je filmski prebavni traktat. Kratki film, ki v dvajsetih minutah požre in izbruha skoraj vse sranje sveta. Reže kanalizacijskega pokrova so kot zaporniške rešetke, režiser pa se ves čas poigrava s tem, kaj snema skoznje in česa ne. Ko se že zdi, da je protagonist na pragu svobode, mu nekdo brezobzirno stopi na prste, da zgrmi nazaj med izmečke: proletarce, »cmerave umetnike in napol izpeljane koncepte«. Iz luknje bo prišel kot zmagovalec ali pa sploh ne ... Miha bere Steva Jobsa, ki citira Boba Dylana: »If you are not busy being born, you're busy dying.« »Opa!«

Jobs: priimek, ki ga gre razumeti v slovenskem prevodu – kot službe. Miha ima deset let izkušenj z organizacijo transporta ... Natančneje, pospravlja nakupovalne vozičke ... V resnici pa bi bil rad diplomat. Je študent enaindvajsetega stoletja. Eden tistih, ki je svojemu šefu (Klemen Mauhler) napisal diplomu. Žival, ki ves čas hodi na razgovore oziroma sestanke. Prisesan na seske zveri, ki rojeva tanke. Bitje **Tanke rdeče črte** (Thin Red Line, 1998, Terrence Malick). Kot Miho poučita zakajeni Tina in Jenny (Adriana Vučković, Tina Potočnik), ki se hoče z vsakim svojim klientom pogovarjati o literaturi, drugače pač ni zanjo: »Jobs je fajm ... t'ko eklektičen, sam' ni ...« »Ni?« vpraša Miha. »Ni!«

Kratki kadri, igra s sencami. Najboljši del filma je sanjska oziroma omamljena sekvenca; odmevi različnih glasov, utripanje perspektiv, bližnji posnetki razširjenih zenic in čutnih ustnic, Zevnikovi zvedavi pogledi v jašek in paranoični iz njega ... Kamera v *Jašku* je kot njegova definicija ženske: iz njenih ust »se ne rodi, ampak postane«, iz njegovih pa »jo naredi le njena rit«. Začetni megleni jutranji posnetki zasijejo v polnem sijaju šele z »zadnjo platjo« filma, ko je ponoči zaradi močne rumene luči razločna vsaka kaplja, ki pade na protagonista.

Gledalec ob koncu filma vseeno nekaj pogrēša! Občutek klavstrofobije. Čeprav ga režiser, montažerka Sara Gjerbek in direktor fotografije Lev Predan Kowarski pogosto »nazoomajo« čisto za ovratnik glavnega »bedaka«, da je tako resnično priča vsakega njegovega tika, se gledalec ne počuti utesnjen! Morda zato, ker se v takih »jaških« dandanes vsi počutimo že čisto domače?

Kot pravi besedilo odjavne skladbe: »Ko bo konec sveta, mi ne prinašajte rož in ne pošiljajte sporočil.«

